
Cílem této rigorózní práce je popsat vývoj zániku manželství za života manželů na území českých zemí v letech 1783 až 1992. Práce zahrnuje rozsáhlé časové období, ve kterém právní úprava zániku manželství několikrát prošla výraznými změnami. Proto není možné vytrhnout toto období z historického kontextu a v jednotlivých kapitolách práce se věnuji i historickému pozadí, které jednotlivé změny v oblasti manželského práva provází.

Práce je rozdělena do 12 základních kapitol, jejichž názvy odrážejí významné právní a historické mezníky v právní úpravě zániku manželství. První kapitola je věnována historickému vývoji a stručnému popisu zániku manželství do vydání josefínského manželského patentu. Poté následují kapitoly týkající se manželského patentu a podrobného popisu zániku manželství ve Všeobecném občanském zákoníku, dále pak kapitoly popisující dopady konkordátu a tzv. květnových zákonů na oblast manželského práva. Další kapitola je věnována vývoji po vzniku samostatného Československa. Práce pokračuje podrobným popisem zániku manželství po vydání manželské novely. Té se týká nejrozsáhlejší část této práce. Dále se zabývám změnami, ke kterým došlo v úpravě manželského práva v období nacistické okupace a komunistického Československa. Následující kapitoly jsou věnovány úpravě zániku manželství v zákoně o právu rodinném a v zákoně o rodině. Závěrem je uvedeno jak se v oblasti manželského práva odrazil pád komunismu a návrat k demokratickému právnímu řádu. Práce je z časového hlediska ukončena rokem 1992, nicméně pro úplnost a komplexnost právní úpravy zániku manželství uvádím ještě stručný popis změn provedených novelou z roku 1998.

Samostatnými kapitolami jsou pak Úvod, Závěr, Seznam zkratk, Použité prameny a literatura a Seznam příloh.

Při zpracování tohoto tématu jsem vycházela zejména z dobové literatury a článků. Co se týká úvodních kapitol, kde se věnuji historickému vývoji právní úpravy zániku manželství, čerpala jsem především z díla Jiřího Klaboucha „Manželství a rodina v minulosti“, vydaného v Praze v roce 1962. Dále pak z díla „Církevní právo

se zřetelem k partikulárnímu právu československému“ od Josefa Pejšky z roku 1934, z „Dějiny českého a československého práva do roku 1945“ od Karla Malého a kol. z roku 1997 a z textu Všeobecného občanského zákoníku. Základním podkladem pro zpracování židovské tematiky se mi stal článek Jiřího Klaboucha „Zvláštní manželské právo osob židovského náboženského vyznání v letech 1783-1945“ uveřejněný v Právněhistorických studiích roku 1959 a dílo Heleny Petrův „Právní postavení židů v Protektorátu Čechy a Morava“ z roku 2000.

Dalším důležitým a neocenitelným pramenem mi byl první díl „Komentáře k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a Podkarpatské Rusi“ od Františka Roučka a Jaromíra Sedláčka z roku 1935.

Co se týče právní úpravy zániku manželství v období komunismu, vycházela jsem zejména z „Komentáře k zákonu o právu rodinném“ od Jana Andrlíka, Jaromíra Blažka a Arnošta Kafky z roku 1954. Dalšími stěžejními prameny mi byly články Senty Radvanové „Manželství a rozvod v socialistické společnosti“ publikovaný roku 1957 v teoretickém a politickém časopise Ústředního výboru Komunistické strany Československa Nová mysl č.7 a „Rozvod manželství v československém právu“ uveřejněný v časopise Acta Universitatis Carolinae Iuridica v roce 1966.

Zde jsem vyjmenovala z mého subjektivního pohledu nejdůležitější prameny, z nichž jsem čerpala při zpracování tohoto tématu. Na další použitou literaturu odkazuji v kapitole Použitá literatura.

Závěrečnou kapitolou celé práce je Seznam příloh, kde jsou uvedeny jednotlivé vzory rozvodových a rozlukových žalob a statistika rozvodů v letech 1950 – 2007. Vycházela jsem zejména z díla Františka Kočího „Rozvod a rozluka“ z roku 1942 a z oficiálních stránek Českého statistického úřadu.